

Akwụkwọ Daniel - Nọmba Otu-Nari na Itoolu

Ikpughe Mputa Orụ Atọ nke Amụma: Mkpaa Amụma nke Mkpughe Isi nke Itoolu na Mmeghari Ndozighari nke Oge A

Jeff Pippenger

2024-03-01

Ọkara mbụ nke Mkpughe isi nke itoolu na-akwawaputa opi nke ise, nke bụ ahụhụ mbụ; ọkara nke abụọ nke isi ahụ na-akwawaputakwa opi nke isii, nke bụ ahụhụ nke abụọ. E sere opi abụọ ahụ n'uzọ doro anya na chaatị ndị ọsụ ụzọ nke 1843 na nke 1850. Mgbe e meghere amaokwu isii ikpeazụ nke Daniel iri na otu n'oge ọgwugwu n'afọ 1989 site n'ndakpọ nke Soviet Union, mmeghari ndozighari nke puku mmadụ nari iri anọ na anọ ahụ malitere.

N'etiti eziokwu ndị a ghotara n'afọ 1989, e nwere nnukwu mmeghari mmezighari nke akukọ Baijbul, nakwa na ha niile na-adakotara ibe ha. Ndị amụma niile, ya mere kwa akukọ nsọ nile, gunyere mmeghari nsọ nke mmezighari, na-egosi nnukwu mmeghari mmezighari ikpeazụ nke nari puku mmadụ otu nari na iri anọ na anọ ahụ, nke bukwa mmeghari di ike nke mmuo ozi nke atọ. Mgbe usoro nke ikpochi akara malitere, otu a kwa ka ifesa mmiri ozuzo ikpeazụ si amalite. Imeghe ihe ndi zoro ezo nke mmeghari mmezighari ahụ n'afọ 1989, nke imeghekwa amaokwu isii ikpeazụ nke Daniel iri na otu n'afọ 1992 sochiri, muru onodu nke nguzogide, dika o na-eme mgbe niile mgbe e meghere eziokwu oheru na eziokwu di ugbu a.

N'inagide eziokwu nke amaokwu isii ikpeazụ nke Daniel iri na otu, Onye-nwe mepere eziokwu ahụ na akukọ amuma nke Rom ndi ogo mmuo, jikotara ya na akukọ amuma nke Rom ndi popu, dika e guzobere ya n'elu ndi ama abuo, na-akwawaputa akukọ amuma nke Rom nke oge a. A matara iwu nke itinye amuma n'oru ugboro atọ, ma emesia jiri ya chebe megide njehie, ma choputa ma guzosie eziokwu ike. Iwu ndi na-akwado na ahiri mmezighari o bula na-adako n'usoro na ahiri mmezighari ndi ozo, na iwu ndi metutara itinye amuma n'oru ugboro atọ, ghorọ nkume ntoala nke iwu ndi e guzobere n'ime ngaghari nke mmuo ozi nke atọ, dika e gosiputarala ya n'udi site n'iwu ndi e guzobere, e jiri ruo oru, ma biputa n'akukọ ihe mere eme nke ndi Millerite.

E kpughere onu nke amuma, dika iwu, ka e mepere maka mmeghari nke puku nari anọ na iri anọ na anọ, n'ih na ha bu mmeghari nke mmiri ozuzo ikpeazu, ma Islam nke ahuhu nke atọ bu ozi nke mmiri ozuzo ikpeazu ahụ. Ukpuru nke mkpughere onu atọ nke amuma ka Eze Odum nke ebo Juda mere ka a mata ya, ogologo oge tupu Islam nke ahuhu nke atọ erute n'akukọ ihe mere eme na Septemba 11, 2001, n'ih na O chorọ ka ndi Ya nke ubochi ikpeazu mata ozi ahụ n'enweghi ihe isi ike, bu nke mbata nke ahuhu nke atọ nochiri anya ya, mgbe O weghachiri ndi Ya n'uzo ochie Jeremaja.

Nghota ndi pionia banyere opi nke ise na nke isii dika e si kowaa ha na Mkpughe isi nke itoolu, a ghotara ya ibu akuku ahụ n'akwukwo Mkpughe nke akukọ ihe mere eme kwadoro nke kachasi sie ike ma doo anya. Uriah Smith bidoro ikowa Mkpughe isi nke itoolu site n'iji okwu onye oko akukọ ihe mere eme, Keith, mee ka isi okwu ahụ kpomkwem doo anya.

“Maka nkowa nke opi a, anyị ga-adotakwa ozo n’ihe odide nke Maazi Keith. Onye odeakwukwo a kwuru eziokwu si: ‘O siri ike ihu nkwekorita nke ndi na-akowa Akwukwo Nkpughe nke ha nhata nke ukwu banyere akuku o bula ozo nke Apokalips di ka nke metutara itinye opi nke ise na nke isii, ma o bu ahuhu nke mbu na nke abuo, n’ahu ndi Saracen na ndi Turki. O doro anya nke ukwu nke na o siri ike ka a ghotahie ya. Kama otu amaokwu ma o bu abuo nke na-akowaputa nke o bula, isi nke itoolu dum nke Mkpughe ahụ, n’okè hà nhata, juputara n’akowa ha abuo.’” Uriah Smith, Daniel and Revelation, 495.

Nkewa isi nke ahuhu mbu na nke abuo na-ekewa akuko ihe mere eme nke ahuhu mbu, nke Mohammed nochiri anya ya. A na-edobe ya n’ebe ala di, site n’ihe onye okakuko ihe mere eme, Alexander Keith, kporo ndi Saracens, nke anyi ga-akpo taa Arabia. Akuko ihe mere eme nke ahuhu nke abuo, nke Osman I nochiri anya ya, ka a na-edobe n’ebe ala di na Turkey, nke onye okakuko ihe mere eme ahụ kowara dika ndi Turks. Akuko ihe mere eme nke ahuhu mbu ka edobere ma mezue ya n’Arabia, ebe a muru Islam na Mohammed. Akuko ihe mere eme nke ahuhu nke abuo ka edobere ma mezue ya na Turkey, ebe a muru Alaeze Ukwu Ottoman.

Akuko ihe mere eme nke nsogbu mbu ahụ, na-akowa agha e duziri imegide Rom site n’aka ndi agha onwe ha, ndi naani njiko ha na ibe ha bu okpukpe Alakuba. Akuko ihe mere eme nke nsogbu nke abuo ahụ, na-akowa agha e duziri imegide Rom site n’aka okpukpe a haziri ahazi na ike ochichi, nke a na-akpo Khalifet. N’otu o bula, ma agha onwe ha imegide Rom n’akuko ahụ nke Mohammed nochiri anya ya, ma agha a haziri ahazi nke Ottoman, ma o bu Alaeze Ottoman nochiri anya ya, usoro agha ahụ bu iwakpo na mberede na n’atughi anya ya. O bughị agha a na-eme site n’iyikwasị ndi agha niile uwe agha nwere otu agba, emesia hazie ndi agha ahụ n’ahiri ma duru ha gawa n’ihu n’ime mgbo egbe, di ka omenala agha nke oge ahụ si di. Okwu ahụ bu “assassin” dabere n’usoro agha Alakuba nke ikpochie n’uzo mberede na n’atughi anya ya, nke na-emekarikwa ka onwu dakwasị onye na-awakpo ahụ kwa.

Okwu a bu “assassin” sitere n’okwu Arabic “hashshashin,” nke si na “hashish” puta, nke putara “hashish” ma o bu “cannabis.” E ji okwu a mbu kporo otu nzuzo na nke nwere oké ihu oku n’obi nke ndi Alakuba Nizari Ismaili no n’Etiti Owuwa Anyanwu n’oge etiti nari afo. A maara ndi otu a n’ihi uzo ha si eme ihe ndi na-abughị omenala, ma otutu mgbe burukwa nke ime ihe ike, tinyere iji igbu ochu ndoro ndoro ochichi emezu ebumnuche ha. A na-ekwu na mgbe ufodu ha na-anu hashish iji kwadebe onwe ha maka ozi ha, nke mere ka e jiri okwu ahụ bu “hashshashin” ma o bu “assassins” n’uwa Odida Anyanwu. Ndi Assassins ruru oru n’oge etiti nari afo, karichaa na Peshia na Siria, ha wee ruo oru di mkpa n’esemokwu ndoro ndoro ochichi di iche iche na n’igbu ochu ndi mere n’oge ahụ. N’ikpeazu, okwu “assassin” batara n’asusu Europe, ebe o biara buru okwu a na-eji n’uzo sara mbara kporo ndi na-eme igbu ochu ndoro ndoro ochichi ma o bu igbu ochu a na-elekwasị anya n’otu onye.

Uzo agha a bu njirimara amuma di mkpa nke ahuhu ato ahụ, n’ihi na oru amuma nke Islam bu ikpata agha. Islam, dika ihe nnochianya, metutara agha kpamkpam, ma na Mkpughe isi nke itoolu, Islam nke ahuhu mbu na nke abuo bu ihe atu nke agha ha. A kowara agha ha n’akwukwo Mkpughe dika omume ahụ nke na-ewe mba niile iwe, ozugbo tupu oge amara emechie.

Mba nile dī iche iche wee were iwe, iwe gī eruwo kwa, na oge ndī nwurū anwū, ka e kpee ha ikpe, ka i wee nye ndī ohu gī ndī amūma, na ndī nsọ, na ndī na-atū egwu aha gī, ndī nta na ndī ukwu, ugwo ọrū; ka i wee bibie ndī ahū na-ebibi ūwa. Mkpughe 11:18.

A na-eme ka “mba dī iche iche” “wee iwe”, tupu iwe Chineke abia, ma iwe Chineke ahū, dī ka e si nọchite ya anya n’akwukwọ Mkpughe, bụ ọrịa asaa ikpeazū ndī na-abia mgbe oge amara mmadū mechiri emechi. E nwere ihe iriba ama ụzọ atọ n’amaokwu a: ime ka mba dī iche iche wee iwe, iwe Chineke, na oge ikpe ndī nwurū anwū. Ikpe ndī nwurū anwū a na-ezo aka na ya ebe a bụ ikpe ndī ajọ omume nwurū anwū nke na-eme n’oge puku afo otu ahū, ọ bughikwa ikpe nchoputa nke ndī nwurū anwū nke malitere n’October 22, 1844. Sister White doro anya na ihe iriba ama ụzọ atọ ndī a n’amaokwu a dī iche iche, ma na ha na-eme n’usoro e deputara ha n’amaokwu ahū.

“Ahurū m na iwe nke mba nile, ọnūma Chineke, na oge ikpe ndī nwurū anwū bụ ihe dī iche iche, nke ọ bula na-esochi ibe ya; nakwa na Maikel ebilite, na na oge nsogbu ahū, nke ụdī ya a na-ahutubeghi, amalitebeghi. Mba nile na-ewe iwe ugbo a, ma mgbe Onye Nnukwu Nchujà anyi gushiri ọrū Ya n’ebe nsọ, Ọ ga-ebili, yikwasị uwe nke ọbọ, mgbe ahukwa a ga-awusa ọrịa ojoo asaa ikpeazu ahū.

“Ahurū m na ndī mmuo ozi anọ ahū ga-ajide ifufe anọ ahū ruo mgbe ọrū Jizos ga-agwu n’ebe nsọ, mgbe ahū ka ihe otiti asaa ikpeazu ahū ga-abia.” Early Writings, 36.

Orū Alakuba n’akwukwọ ikpeazu nke Akwukwọ Nso bụ ikpasu mba nile iwe, ha na-emekwa nke a site n’agha. Orū Alakuba n’akwukwọ mbu nke Akwukwọ Nso bụ ime ka aka mmadū nile nọ n’uwa zukota onu imegide Alakuba, nke e gosiputara dī ka Ishmael.

Mmuo-ozī nke Onyenwe anyi wee si ya, Lee, i di ime, i ga-amukwa nwa nwoke, i ga-akpokwa aha ya Ishmael; n’ihi na Onyenwe anyi anuwo ahuhu gi. Ọ ga-abukwa nwoke ohia; aka ya ga-adigide megide mmadū nile, aka mmadū nile adigidekwa megide ya; ọ ga-ebikwa n’ihu umunne ya nile. Jenesis 16:11, 12.

Okwu ahū bụ “aka,” dī ka akara, dī ka akara nile nke Akwukwọ Nso, ma ọ puru inwe ihe kariiri otu ihe ọ putara dabere n’onodu e jiri ya mee ihe. N’ezie, “aka,” dī ka akara n’amuma Akwukwọ Nso, bụ akara agha. Okwu Hibru a sughariri dika “nwoke ohia,” bụ okwu a na-eji akowa inyinya ibu Arabia ohia, nke nwere otutu ihe dī mkpa n’ihe ọ putara n’amuma, otu n’ime ha bụ na inyinya ibu Arabia ahū bụ otu n’ime ezinulo anumanu Equidae, dika inyinya kwa. N’akwukwọ Mkpughe isi nke itoolu, na n’elu ma chaati abuo ahū dī nsọ nke Habakkuk (chaati ndi osu uzọ nke 1843 na 1850), a na-eji inyinya dī ka akara agha nke Alakuba nke ahuhu atọ ahū nochiri anya ya. Nkwa mbu na nke ikpeazu banyere Alakuba, dika e si nọchite ya n’akwukwọ Jenesis na n’akwukwọ Mkpughe, na-akowaputa Alakuba site n’akara nke ezinulo Equidae (inyinya ibu ma ọ bụ inyinya), ma ha abuo na-eme ka ọrū Alakuba puta ihè dī ka ibu iweta agha nye “onye obula” (mba dī iche iche).

N’akwukwọ Mkpughe, isi nke ITOLU, amaokwu nke IRI NA OTU, a na-akowaputa agwa Alakuba, n’ihi na n’amuma a na-anochi anya agwa site n’aha. Aha e nyere eze ahū nke na-achi Alakuba na-egosiputa ntuka mbu ahū gbasara Alakuba n’akwukwọ Jenesis, ebe e dere na agwa ma ọ bụ mmuo Ishmael “ga-ebikwa n’ihu umunne ya niile.” Eze ahū nke na-achi Alakuba dum bụ

mmụọ Ishmael (eze ha), onye aka ya dị “megide mmadụ niile”.

Ha nwerekwa eze na-achị ha, onye bụ mmụọ-ozị nke olulu miri emi na-enweghị nsọtụ; aha ya n’asụsụ Hibru bụ Abaddon, ma n’asụsụ Grik aha ya bụ Apollyon. Mkpughe 9:11.

N’Agba Ochie, nke Hibru nọchiri anya ya, ma ọ bụ n’Agba Ọhuru, nke Grik nọchiri anya ya, a na-amata agwa ahụ nke na-achị ndị na-agbaso okpukpe Alakuba dị ka ma Abaddon ma ọ bụ Apollyon, nke n’asụsụ nke ọ bụla pụtara “onwụ na mbibi.” Onwụ na mbibi bụ agwa Alakuba, ma a nọchiri ya anya n’Agba Ochie ma ọ bụ n’Agba Ọhuru. Àgwà pụrụ iche nke mmụọ ahụ nke na-achị n’ime onye ọ bụla na-agbaso Alakuba, n’ihe metụtara akara nke ịnyịnya ibu ma ọ bụ ịnyịnya, bụ ha abụọ akukụ nke ntụaka mbụ na nke ikpeazụ gbasara Alakuba. Àgwà amụma abụọ a nwere akara nke Alfa na Omega. Mgbe Nwanyị White na-akọwa ozi ahụ nke na-eme ka ndị otu narị puku iri anọ na anọ dirị ndụ dị ka ndị agha dị ike nke mmụọ ozi nke atọ, ọ na-ekwu ihe ndị a:

“Ndị mmụọ ozi na-egide ifufe anọ ahụ, nke e sere dị ka ịnyịnya iwe na-achọ ịtọpụ onwe ya ma gbaa ọsọ gafee n’elu ụwa nile, na-eburu mbibi na onwụ n’uzọ ya.

“Anyị ga-arahụ ụra n’ókè kpomkwem nke ụwa ebighị ebi? Anyị ga-abụ ndị nzuzu n’obi, ndị oyi, na ndị nwurụ anwụ? O, ka anyị nwee n’ime ụka anyị Mmụọ na ume nke Chineke ka e kuufe n’ime ndị Ya, ka ha wee guzo n’ukwu ha dị ndụ. Anyị kwesiri ịhụ na ụzọ ahụ dị warara, nakwa na onụ ụzọ ámá ahụ dị mkpagide. Ma mgbe anyị na-esi n’onụ ụzọ ámá ahụ dị mkpagide gafee, obosara ya enweghị oke ọ bụla.” Manuscript Releases, volume 20, 217.

A na-egide ifufe anọ ahụ n’oge a na-akara ndị puku narị na iri anọ na anọ akara, ifufe anọ ahụkwá bụ “ịnyịnya iwe” nke na-eburu “onwụ na mbibi n’uzọ ya.” N’ụbọchị Septemba 11, 2001, ahụhụ nke atọ batara n’akukọ amụma, na-eweta “onwụ na mbibi,” si otú a “na-ewe iwe mba dị iche iche,” mgbe o tiri ala ahụ ebube nke mmụọ “na mberede na n’enweghị atumanya.” N’ụbọchị Ọktoba 7, 2023, ahụhụ nke atọ gara n’ihu n’uzọ ya nke “onwụ na mbibi,” si otú a na-aga n’ihu “na-ewe iwe mba dị iche iche,” mgbe o wakporo ala ahụ ebube nke nkịtị “na mberede na n’enweghị atumanya.” Mwakpo mbụ ahụ a na-atughị anya ya kpọrọ akara mmalite nke oge a na-akara ndị puku narị na iri anọ na anọ akara, mwakpo ọhuru ahụkwá nke mere n’ụbọchị Ọktoba 7, 2023, na-akara mmalite nke oge ikpeazụ ahụ ma ọ bụ “ikpuchi” nke ikara ndị puku narị na iri anọ na anọ akara. Anyị ga-ehi ụra n’ebe a kpomkwem n’onụ ụzọ ụwa ebighị ebi?

N’elu chaatị abụọ ahụ dị nsọ nke ndị ọsụ ụzọ, e ji onyinyo doo anya gosi Alakuba nke ahụhụ nke mbụ na nke abụọ site n’aka ndị agha Alakuba na-agba n’elu ịnyịnya agha ha. Onye na-agba n’elu ịnyịnya agha nke ahụhụ nke mbụ n’ihe osise abụọ ahụ ji ube n’aka, ma onye na-agba n’elu ịnyịnya ahụ nke na-anọchi anya ahụhụ nke abụọ na-agba egbe. E gosiputara ọdịiche a n’uzọ doro anya na Mkpughe isi nke itoolu, n’ihi na ọ bụ n’akukọ ihe mere eme nke ahụhụ nke abụọ ka e cheputara ntụ egbe ma jiri ya mbụ n’agha. N’ikọwa amaokwu nke iri na asaa ruo nke iri na itoolu nke Mkpughe isi nke itoolu, Uriah Smith deputara ihe ndị a:

“Akukụ mbụ nke nkọwa a nwere ike ịbụ na ọ na-ezo aka n’odidị nke ndị a na-agba ịnyịnya. Oku, nke na-anọchi anya ụcha, na-eguzo n’onodu uhie, ebe okwu a, ‘uhie dika oku,’ bụ ụzọ okwu a na-ekari eme ihe; jacint, ma ọ bụ hyacinth, na-anọchi anya anụnụ anụnụ; brimstone kwa na-anọchi anya odo. Ụcha ndị a kwa bụ ndị kacha pụta ihè n’uwe ndị agha ndị a; nke mere

na nkowa a, di ka echiche a si di, ga-adabara nke oma na uwe agha ndi Turk, nke e ji uhie, ma o bu obara-obara, anunu anunu, na odo mee n'uba. Isi inyinya ndi ahụ n'ile anya di ka isi odum iji gosiputa ike ha, obi ike ha, na obi ojoo ha; ebe akuku ikpezụ nke amaokwu ahụ doro anya na o na-ezo aka n'iji gunpowder na ngwa-agma oku eme ihe n'oru agha, bu ndi a ka e webatara n'oge ahụ n'oge na-adighi anya gara aga. Ebe ndi Turk na-agbapu ngwa-agma oku ha mgbe ha no n'elu inyinya, o ga-adi onye na-ekiri ha site n'ebe di anya ka oku, anwuru, na brimstone na-esi n'onu inyinya ndi ahụ aputa, dika e gosiri ya n'akwukwo eserese so ya.”

“Banyere iji ngwa-agma oku nke ndi Tok n'oru agha ha megide Constantinople, Elliott (Horae Apocalypticæ, Vol. I, pp. 482–484) na-ekwu otu a:—‘O bu n'aka “oku na anwuru na solfo,” ya bu, n'aka nnukwu egbe na ngwa-agma oku nke Mahomet, ka igbu otu uzọ n'ime uzọ atọ nke mmadu, ya bu, ijide Constantinople, ma site na ya, mbibi alaeze Gris, sitere. Afọ puku otu na nari otu na kariya agafewori kemgbe Constantine toro ntala ya. N'ime oge ahụ, ndi Goth, ndi Hun, ndi Avar, ndi Peasia, ndi Bulgari, ndi Saracen, ndi Russia, na n'ezie obuna ndi Tok Ottoman n'onwe ha, emeela mwakpo iro ha, ma o bu doo ya gburugburu n'uzo agha. Ma mgbidi nchebe ya enweghi ike imeri site n'aka ha. Constantinople lanariri, alaeze Gris so kwa ya lanari. N'ihia ya ka Sultan Mahomet ji nwee nchegbu ichota ihe ga-ewepu ihe mgbochi ahụ. “I ga-enwe ike itu nnukwu egbe,” ka o juru onye na-akpu nnukwu egbe gbapuru bia n'ebe o no, “n'ogo zuru ezu iji kudaa mgbidi Constantinople?” Mgbe ahụ ka e guzobere ulo ikpu igwe ahụ na Adrianople, kpuo nnukwu egbe ahụ, kwadebe ngwa agha ahụ, mbuso agha ahụ wee bido.”

“O kwesiri nnoo ka a riba ama, otu Gibbon, onye mgbe niile bu onye na-akowa amuma Apocalyptic n'amaghi ama, si bute ngwa agha ohuru a n'ihu oyiyi ya, n'akuko ya di nnoo mma n'okwu na nke na-adoro mmasi banyere odachi ikpezụ nke alaeze Gris. N'ikwadebe maka ya, o na-enye akuko banyere nchoputa ohuru ahụ nke egbe-utu, 'ngwakota ahụ nke saltpeter, sulphur, na charcoal;' o na-ako banyere ojiji mbu ya site n'aka Sultan Amurath, nakwa kwa, dika e kwuwori na mbu, banyere ebe Mahomet siri wuo nnukwu egbe ya na Adrianople; mgbe ahụ, n'usoro mmepe nke nnochibido ahụ n'onwe ya, o na-akowa otu 'mkpuru agha nke ube na aku siri soro anwuru, uda, na oku nke musketry na cannon;' otu 'ahiri ogologo nke artillery ndi Turkey siri chere ihu megide mgbidi ahụ, batiri iri na anọ na-agba ege n'otu oge n'ebe ndi a puru iru ngwa ngwa kariya;' otu 'mgbidi nchebe ndi ahụ nke guzorola ruo otutu afọ megide ike mmegide e bibiri n'akuku nile site n'egbe Ottoman, e meghere otutu oghere, ma n'akuku onu uzọ ama nke St. Romanus, e wedara ulo elu anọ n'ala:' otu, ebe 'site n'ahiri agha, ugbo mmiri ogo, na akwa mmiri, artillery Ottoman na-ada uda n'akuku nile, ogige agha na obodo ahụ, ndi Gris na ndi Turkey, batara n'ime igwe anwuru, nke a puru iwepu naani site na nzoputa ikpezụ ma o bu mbibi nke alaeze Rom:' otu 'egbe mere ka mgbidi abuo ahụ ghoọ ikpokota mkpomkpo ebe:' na otu n'ikpezụ ndi Turkey, 'na-ebili site n'ime oghere ndi ahụ,' 'Constantinople meriri, alaeze ya tughariri n'iyi, a zokwara okpukpe ya n'aja site n'aka ndi mmeri Moslem.' Ana m asi na o kwesiri nnoo ka a hu, otu Gibbon si n'uzo putara ihè ma na-adoro mmasi kpo ijide obodo ahụ, ya mere mbibi nke alaeze ahụ, nye artillery Ottoman. N'ihia na ginia ka o bu ma o bughia nkowa nye okwu amuma anyi? 'By these three was the third part of men killed, by the fire, and by the smoke, and by the sulphur, which issued out of their mouths.’”

“AMAOKWU 18. Site n’ihe atọ ndị a ka e gburu otu ụzọ n’ime atọ nke mmadụ, site n’ọkụ, na n’anwuru ọkụ, na n’ọkụ sọlfo, nke sitere n’ọnu ha pụta. 19. N’ihi na ike ha dị n’ọnu ha, nakwa n’ọdụ ha; n’ihi na ọdụ ha dị ka agwọ, ha nwekwara isi, ọ bụkwa site n’ihe ndị a ka ha na-eme ihe ojoo.’

“Amaokwu ndị a na-egosiputa mmetụta ọnwụ nke ụzọ agha ọhuru e webatara. Ọ bụ site n’aka ihe ndị a,—ụtaba egbe, ngwa-agma ọkụ, na egbe ukwu,—ka e mesiri merie Constantinople n’ikpeazu, ma nyefee ya n’aka ndị Turk.” Uriah Smith, Daniel and Revelation, 510–514.

Anyi ga-aga n’ihu n’imụ banyere ahuhú nke atọ, n’isiokwu na-esonu.

“N’abalị gara aga, etetere m n’ura m ebe ibu dị ukwuu dị n’uche m. Ana m ezitere umunna anyi ndị ikom na ndị inyom ozi, ọ bụkwa ozi nke idọ aka ná ntị na ntuziaka gbasara ọrụ ụfọdụ ndị na-akwalite ozizi na-ezighi ezi banyere inata Mmuo Nso, na ọrụ Ọ na-arụ site n’aka ndị nnochianya mmadụ.

“A kuziri m na ime-nganga nke yiri nke a kpọrọ anyi izute mgbe oge ahụ gafesiri na 1844 ga-abata n’etiti anyi ozo n’ubochi mmechi nke ozi a, nakwa na anyi ga-ezute ihe ojoo a n’otu mkpebi doro anya ahụ ugbo a dika anyi siri zute ya n’ahumahu anyi ndi mbu.

“Anyi na-eguzo n’onu uzo nke nnukwu ihe omume ndi di nsọ ma di arọ. Amuma di iche iche na-emezu. A na-edekọ akukọ ihe mere eme di itunanya ma juputa n’ihe omume n’akwukwo nke eluigwe—ihe omume ndi e kwuputara na ha ga-ebute uzo n’oge na-adighi anya tupu nnukwu ubochi Chineke abia. Ihe niile n’uwa no n’onodu na-adighi edozi edozi. Mba di iche iche ewewo iwe, a na-emekwa nnukwu nkwa nkwadebe maka agha. Mba na-akpa nkata imegide mba, alaeze na-emegidekwa alaeze. Nnukwu ubochi Chineke na-abia ngwa ngwa nke ukwu. Ma n’agbanyeghi na mba di iche iche na-achikota ndi agha ha maka agha na iwufu obara, iwu ahụ e nyere ndi mmuo ozi ka nogidere na-adi ire, ka ha jide ifufe anọ ahụ ruo mgbe a ga-akara ndi ohu Chineke akara n’egedege ihu ha.” Selected Messages, book 1, 221.